

ספר היו דברים מעולם

הסודות הגנוזים של העולם התורני

חלק שני

שלל מאורעות פלאיים ומסתוריים, רוויי הוד קדומים
ידיעות מפתיעות וגלויים מסעירים, פרקי הווה ופרשיות עבר
מסתר חביון ומבית גזם של חכמי הדורות

אכן נודע הדבר, כבוד מלכים הקור דבר, דבר דבור על
אופנו, לדעת מה למעלה מוכך, מימים ימימה. כי מראש
צורים אראנו, מראש הררי קדם ומנגד גבעות עולם,
לזכור ימים מקדם ולהבין שנות הוד ודור באספקלריית
חכמי הדורות וספרי דברי הימים.

כי הדברים עתיקים, מנהג ותיקים, שבעתיים מוזקקים
וכראי מוצק הזקים. יסודם ברברי הצדיקים, ועל
אדניהם מוצקים. שר המשקים, כתבונה ידלה ממים
עמוקים. מוזן אל זן מפיקים, אור בהיר בשחקים. כולו
מהמדים וחכו ממתקים, כסף מחושקים, נחמדים מזהב
מתוקים.

צור ישראל בעזרת ישראל מעולם ועד עולם

ישראל הנדרוביץ

מחבר ספר 'הנחמדים מזהב'

עיר האבות ערד יצ"ו

ואתן שנת

"יש דבר שיאמר ראח זה תדש הוא ספר תנה לעלמים אשר היה מלפנני"
(שלהי דקייטא, תשפ"ד)

שניות מדברי סופרים

לשמייה קדישא יקירא אנא אימר תושבחן על אשר חבלים נפלו לי בנעימים וחלקו הראשון של הספר "היו דברים מעולם" מצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם והתקבל באהבה וברצון על ידי שוחרי דעת ותבונה, ישמעו חכמים ויוסיפו לקח, וימתק לנפשם אמרי נועם אשר חקקתי עלי ספר. לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, והנה, תוך שנה, עומדים אנו עתה כבר בקירוב לרבבת ספרים אשר נרכשו בכל קצוות עולם הספר היהודי, ועוד היד נטויה אי"ה.

בהודאה על העבר ובבקשה על העתיד, כה יתן ה' וכה יוסיף בכפליים לתושיה, הנני נותן לפניכם ברכה את **חלקו השני של ספר "היו דברים מעולם"** שהוא כחטיבה אחת עם החלק הראשון ועם החלקים שיבואו אחריו בעזרתו יתעלה.

כמעשהו בראשון כך מעשהו בשני, אחוז בזה וגם מזה אל תנח ירך כי שניהם יחד עולים בקנה אחד על מתכונת אחת, להיות תוכם רצוף אהבה, גופא דעובדא ומילי מעלייתא, אשר נועדו ליתן ריווח להתבונן בדברי חכמים וחידותם, לנוח בו ולשמוח בתענוג רוחני השווה לכל נפש.

ומהאי טעמא, **עולים לכאן ולכאן כל מכתבי ההסכמות ודברי ההקדמה שהובאו בתחילת החלק הראשון**, ואך למותר לחזור ולכפלם, כי מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה, ואין כל חדש תחת השמש.

בקטן החל ובגדול כלה. לבקשת רבים אשר אמרו מי יראנו טוב ותחזינה עינינו באותיות מחכימות הנוחות לקריאה, **העלינו בקודש והגדלנו את האותיות ואת התמונות** בחלק זה, ובזאת יקל על הקורא למען ירוץ בו בניחותא על הצד היותר טוב.

מודים דרבנן היינו שבחייהו לכל העוזרים והמסייעים בעצה ובתושיה בהוצאת הספר, ובראשם להאי גברא רבא, אלופי ומיודעי, חכם ובקי טובא בכל מכמוני

ניסים במסע ההלוויה

מצבתו של רבינו הקרבן נתנאל טוענת כי 'כמה ניסים' אירעו במסע הלוויתו, אך היא אינה מספרת מה הם אכן היו?! • אחת הגירסאות טוענת כי המת התרומם ממיטתו, השנייה מספרת על קפיצת הדרך, ואילו גירסא אחרת מוליכה אותנו אל אותם מקרים נדירים בהם השמש עמדה מלכת בכדי לשמור על השבת בהלווייתיהם של גדולי ישראל • וְיֵאמְרוּ, בּוֹאֵי פְלֵה מֶה תְּאַחֲרֵי

מהעבר השני של מצבת הגאון רבי נתנאל ווייל, בעל 'קרבן נתנאל', נחרטו מילים מסתוריות, אשר באותה מידה שהם מגלות טפח הם גם מכסות טפחיים ויותר: **"כמה ניסים נעשו לו כנודע באיי העברים, בהוליכו פה לקברים, לעמוד לקץ הימין לדור דורים"**. מילים ברורות וחדות יש לנו על ניסים שנעשו, אך בד בבד הם גם עלומות וחסרות הסבר.

רבי נתנאל ווייל

בעל 'קרבן נתנאל' היה רבה המפורסם של העיר קרלסרוה, בירת מחוז באדן שבגרמניה. קברו שנחצב בבית הקברות הישן של העיר, בשנת תקכ"ט, הועתק בשנת תרנ"ח, בלית ברירה ועקב התנכלות השלטונות המקומיים, אל בית הקברות החדש יחסית שברחוב 'קריגשטראסה' בעיר.

כהיום הזה לא ניתן לראות את החלק הקדמי של המצבה העתיקה עקב לוח ברזל

שהוצמד אליו לפני כשבעים שנה. אולם צידה האחורי של המצבה העתיקה נותר כמו שהיה, וניתן לראות בו את הכיתוב המעיד כי במהלך מסע הלווייתו של רבינו נעשו כמה ניסים ונפלאות.

מצבתו של רבי נתנאל וייל

מנסח המצבה, שקרוב לוודאי כי זה היה בנו הגאון רבי ידידיה טיאה וייל, לא טרח לפרט מה הם אותם ניסים. אולי בשל העובדה שהדברים היו ידועים ומפורסמים בשעתו ודבר שפתיים אך למותר. אלא שכדרך הטבע נשתקעו הדברים ברבות הימים ונתעמעמו מאוד, עד שמצאנו לא פחות משלוש גרסאות שונות על אותם ניסים.

בהלוויית רבינו הקרבן נתנאל

הגירסא הראשונה טוענת שרבינו הקרבן נתנאל הובא למנוחות ביום ערב שבת, והשמש עמדה מלכת במרכז הרקיע, בכדי שכל משתתפי ההלוויה יוכלו לשמור שבת כהלכתה.

העיר קרלסרוה

זו מסורת עתיקת יומין המספרת כי רבינו נפטר ביום ערב שבת קודש, ועלה החשש אצל המון המלווים שיצאו אל בית הקברות כי הם לא יוכלו לחזור ויישארו מחוץ לתחום במשך כל השבת. בדרך נס עמדה השמש ברקיע שעה שלמה והתאחרה השקיעה, וכך כל המלווים חזרו לביתם עוד קודם כניסת השבת.

החזיון המופלא היה למראה עיני כל גויי הארץ. ואכן **בעיתונות של אותם הימים, כך לפי מסורת זו, הופיעה הידיעה הסנציונית שגילתה לקוראיה את הסיבה לתופעת הטבע המסתורית** (ספר 'זכרון רפאל', עמוד עג, בשם אחד הרבנים ששמע זאת מרב העיר ברעסלוי שבגרמניה, וכן בשם אדם שראה את העיתון בעיניו).

קם ממיטתו לבהלת הגויים

מסורת שונה מספרת על נס אחר שהיה בהלוויית רבינו, והיא מובאת בספר 'מזקנים אתבונן' (ח"ג עמוד 22):

"בעירו של הקרבן נתנאל היו הגויים מתנכלים ליהודים, וכשהיתה הלוויה בדרך לבית העלמין היה מקום מסוים ששם הגויים היו מחכים ומשליכים אבנים אל מסע ההלוויה. והיה איום ונורא. אמר הקרבן נתנאל, שכשהוא יפטר מן העולם יוליכו את הלוויה שלו דרך אותו מקום, ויעזבו אותו שם לבדו. וכך היה. כשנפטר הקרבן נתנאל הוליכו את מסע ההלוויה כפי דבריו, כשהגיעו לאותו מקום ובאו הגויים להרע כמדי פעם בפעם, התרומם הקרבן נתנאל ממיטתו ונבהלו הגויים ונמלטו מפני המת ולא עשו עוד כדבר הזה. ועשה הדבר עליהם רושם גדול וכתבו בעיתון הגרמני: 'מת קם לתחיה'."

ובסגנון דומה הובא זאת בגליון 'כאיל תערוג' (גליון 128):

"סיפר שכתוב בעיתון ישן מאוד, 'פאשיסע צייטונג', מה שקרה באותה השעה בעיר קראלסרוא ששם היה הקרבן נתנאל רב העיר, שהיו הגויים זורקים אבנים על המוליכים את המתים. ולפני פטירתו של הקרבן נתנאל אמר, שלא יסתכנו בשבילו, ושיניחו לסוסים ללכת עם מיטתו לבד עד בית הקברות. וכשעבר באותו מקום קם במיטתו, והגויים ברחו. והסוס הלך מעצמו עד בית הקברות."

אפס כי בתולדות חייו המפורטים של רבינו הקרבן נתנאל אשר נדפסו בקונטרס 'תולדות נתנאל' שבסוף הספר 'מנחת נתנאל' (בילגוריית תרצ"ו) מופיע סיפור שונה לחלוטין אודות מסע הלווייתו של רבינו, ולא זו בלבד שהפרטים האמורים לעיל אינם מופיעים שם, אלא שמפרטי הדברים עולה כי לא ייתכן שרבינו הובא למנוחות

בערב שבת קודש, ואף לא ייתכן כי היו כאלה שביקשו לחלל בהלווייתו את כבוד המת.

נס של קפיצת הדרך

היה זה בסוף ימיו של רבינו, בשנת תקכ"ט, התאספו פרנסי ומנהיגי הערים של מחוז באדן לאסיפה חשובה ולדיון אודות זכויות היהודים בכל מקומות מושבותיהם, והם הזמינו גם את רבינו לאסיפה זו בכדי לקבל ממנו עצה ותושיה. הזמנה זו הייתה מאוד קשה על רבינו, בהיותו בן שמונים ושתיים שנים, והנסיעה אל מקום האסיפה, בעיר רוישטאט [ראשטאט], הייתה ארוכה עבורו.

בית הכנסת בקרלסרוה לפני יותר ממאתיים ועשרים שנה

מהיות ורבות הפצירו ברבינו שיבוא לאסיפה זו, הוא יצא אליהם ביום אסרו חג של פסח, והגיע לשם בתחילת הלילה. אלא שכבר ביום המחרת, בשעה שבה הוצרכה האסיפה להתחיל, נחלה רבינו ונפל למשכב, עד שנצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלוקים לפנות בוקר של יום ראשון בשבת של פרשת אמור, הוא יום א' דראש חודש אייר.

אנשי החוק ברוישטאט תבעו לקבור את רבינו במקום פטירתו, אולם לאחר השתדלות מרובה נתקבל אישור מיוחד להוליך את רבינו להקבר בעיר מגוריו קרלסרוה. וכך מספר כותב תולדות רבינו על מסע ההלוויה:

יש לתהי פשימה רצונה להציל את היהודים ולהציל את היהודים